

هاشیه

۶۷ H A S H Y E

ماهنامه فرهنگی و اجتماعی ● سال دوم ● آبان ۱۳۹۱
دی‌الحجه ۱۴۲۳ ● ۱۰۰ صفحه ● ۳۰۰۰ تومان

پرونده چند کلمه با طلاب جدید ورود

طلبه، متعلم علی سبیل
الپست والمدرک نیست
متن وحاشیه زندگی صنفی طلبه
ابعاد رشد جامع
هنر برنامه ریزی

پرونده نقش روحانیون در دفاع مقدس

تاریخ نگاری نخستین تشکل رزمی
روحانیون در دفاع مقدس
طلبه نفوذی
آمارها سخن می گویند
دو طلبه و دسته نماز شب خوانها
حاج آقا صلواتی

با آثار و گفتاری از:

مرحوم آیت الله احمدی میانجی
علی اکبر رشاد
حمید ملکی
محمد عالی مزاده نوری
رجبعلی مقبسه
حسین سر و قامت
مهدی همازاده
سعید هلالیان

طلبه ماه

به تفکیک طلبه های خارجی
از ایرانی، معترض
سفر به مثابه منبر
طلبه ها کجای و بلاگستان قرار دارند؟
نکته هایی برای اداره بهتر مسجد

طلبه ها

کجای و بلاگستان قرار دارند؟

گزارشی از جنگ قدرت
در وبلاگستان

گفت و گو با حجت الاسلام والمسلمین
استاد غلامرضا فیاضی

از شاگردی بنایی تا استادی فلسفه

اخبار ماه

دست نوشته ای منتشر نشده از حضرت آیت الله احمدی میانجی

آیت الله میانجی برای طلاب جوان می نویسند

دیدار شورای حوزه های استان تهران با مقام معظم رهبری

لزم تقویت جنبه فقاقت در حوزه تهران

6126064120017

www.hashye.net

بیا بید «زیبایی های دنیای طلبگی» رابه دیگران نشان دهیم

عکس های زیبایتان از حوزه محل تحصیل یا سوژه های مرتبط با طلبگی و حوزه را

جهت درج در نشریه، به سایت حاشیه ارسال کنید.

www.hashye.net

یاری تان همراهمان است

ماهنامه حاشیه همراه با طلاب جوان

ای پیامبر خدا... جان و خونم... بدر و مادرم...
خانواده و فرزندانم... و همه اموالم... و هر چه خدا
مرا از آن بهره مند ساخته... فدای کرامت تو...
و آبرو و شرافت تو... خون های ما... جان های
ما... فرزندان ما... زندگی ما... بی ارزش است در
برابر... کرامت پیامبر خدا... آبروی پیامبر خدا...
شرافت پیامبر خدا... و خدا شاهد آن چه می گوئیم
است... و خون های شهدایمان شهادت می دهند...
و زخم های جانبازانمان شهادت می دهند... و
خانه های ویرانمان شهادت می دهند... تا آخرین
قطره خونمان... سکوت نخواهیم کرد... در برابر
توهین به پیامبران... و فریادمان خروشان خواهد
ماند...

«لبیک یا رسول الله»

**لزوم تقویت
جنبه فقاہت
در حوزہ تہران**

۱۲ ▶

دیدار شورای حوزہ‌های استان
تہران با مقام معظم رہبری

اخبار ماه

۸-۲۷

بیت

آیت اللہ میانجی ▶ ۱۸
برای طلاب جوان می نویسد

۲۶ ▶
کشتار گاہ بزرگ مسلمانان
گزارشی از جنایت
بر ضد بشریت در میانمار

WWW

۷۴ ▶
**مردم از این مدرسه
خیر دیده‌اند**

طلبة ماه

۷۸-۹۳

**به تفکیک طلبہ‌های
خارجی از ایرانی،**

۷۹ ▶

معتبر ضم

۹۲ ▶

**طلبة‌ها
کجای
وبلاگستان قرار دارند؟**

همکاران: سید احمد بطحائی، رضا تاران،
مهدی عبداللہی، سید حمید رضا قادری،
سید حمید مشتاقی نیا، سید محمد میر صالحی
و مهدی ہمازادہ
ناظر کیفی: عبداللہ محمدی

هنری

مدیر هنری: علیرضا میرز امصطفی

شورای سیاست گذاری:
علی اکبر رشاد، عبدالکریم بہجت پور، محمد باقر
پورامینی، محمدرضا زائری، جعفر سماوات،
علی اصغر سہرابی، ابوالقاسم علی دوست، حسن
قاسمی، محمود مقدمی و فرشاد مهدی پور

تحریرہ

دبیر تحریرہ: محمد علی روز بہانی

ماہنامہ فرهنگی واجتماعی

شماره ۷۰۶، آبان ۹۱، ذی الحجہ ۱۴۳۳

صاحب امتیاز:

پژوہشگاہ فرهنگ و اندیشہ اسلامی

مدیر مسئول: علی اکبر رشاد

سر دبیر: علی اصغر سہرابی

۲۸
از شاگردى بنائى
تا استادى فلسفه

استاد ماه
۲۸-۳۳

گفت و گو با
حجت الاسلام والمسلمين استاد غلامرضا فياضى

۳۵ ▲
طلبه،
متعلم على
سبيل اليست
والمدرگ نيست

پرونده
چندکلمه با
طلب جدید الورد
۳۴-۴۹

۴۶ ▲
ابعاد رشد جامع

سه گام
يك طلبه
۲۸ ▲

پرونده
روحانيون
در قلاع مقدس
۵۰-۷۱

۵۴ ▲
گردان فاتحين
تاريخ نگارى نخستين تشکيل رزمى
روحانيون در دفاع مقدس

۵۶ ▲
يادى از مؤسس
هيت رزمندگان اسلام

۷۳ ▲
درس خواندن
کنار سه شهيد
معرفى مدرسه علميه فيضيه با بابل
مدرسه ماه
۷۲-۷۷

پرونده فرهنگ از پیشه اسلام
مرکز پژوهش های جوان
بانکای حوزه علمیه امام رضا

نشانی: قم، بلوار پانزدهم خرداد (شاه سید علی)، خیابان شهید میثمی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، دفتر ماهنامه حاشیه
تلفن: ۰۲۵۱-۷۶۰۳۵۷۱-۵
تلفن همراه: ۰۹۳۳۱۰۰۲۶۷۲
سامانه پیامک: ۲۰۰۰۹۷۲۳۰
نشانی الکترونیک: www.hashye.net
پست الکترونیک: info@hashye.net

اداری
شبکه ارتباط با مخاطب: امین جهانی
امور اداری: اکبر جو کندی
هماهنگی: جواد خراسانی و اصغر رضانی

امور چاپ
ناظر چاپ: امیر اشلاقی
چاپ: رواق

صفحه آرایى و تصویر سازی: احسان حسینی
عکاس: امیر حسامی نژاد و مصطفی معراجی

فنی
ویراستاری: وحید حامد
حروف چینی: عظیم قهرمانلو و حسن مؤمن آبادی
نمونه خوانی: مرتضی خلوصی امید
کنترل فنی: محسن افتخاری

دورانی جدید در مدیریت حوزه‌های علمیه

مر ترضی علی اکبری

با ورود آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم حائری رحمته‌الله، حوزه علمیه در ایران و قسم آن چنان تجدید حیات شد که او را «مؤسس حوزه علمیه قم» نامیدند.

پس از آیت‌الله حائری، با حضور آیت‌الله بروجردی رحمته‌الله و بر اثر توجهات ایشان، حوزه علمیه قم رونقی کامل یافت و در اندک زمانی دارای تحولات عظیم گردید. مدارس، کتابخانه‌ها، درس و بحث‌ها، نشریات و علوم مختلف اسلامی در سطح عمیق و گسترده‌ای فعال شد و در زمان تصدی ایشان تعداد علمای ساکن در قم به شش هزار نفر رسید.

با این وجود تا پیش از انقلاب اسلامی ایران، حوزه‌های علمیه اساساً هیچ نظام آموزشی واحد و نظام‌مندی نداشتند و بر پایه همکاری متقابل استاد و شاگرد اداره می‌شدند.

در سال ۱۳۵۷، شورایی مرکب از سه نفر از نمایندگان امام راحل رحمته‌الله و سه نفر از نمایندگان حضرت آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله و سه نفر از نمایندگان جامعه مدرسین تشکیل و گام‌های مؤثری در نظام‌مندی حوزه‌های علمیه برداشته شد.

این حرکت در سال‌های بعد با تشکیل شورای عالی حوزه علمیه که از سوی جامعه مدرسین، پیشنهاده و مورد تصویب مقام معظم رهبری مدظله‌العالی و حضرت آیت‌الله العظمی گلپایگانی رحمته‌الله و حضرت آیت‌الله العظمی اراکی رحمته‌الله قرار گرفت، تکمیل گردید و با استقبال پر شور فضلا، علما و عموم طلاب، مواجه شد.

تشکیل شورای مدیریت حوزه علمیه قم که بعدها به دو بخش شورای عالی حوزه و مرکز مدیریت حوزه علمیه قم تقسیم و ارتقاء یافت ساختارهای سنتی رادر برخی از بخش‌ها فرو ریخت و حوزه‌های علمیه ساختار جدیدی را به خود دیدند.

هم‌اکنون حوزه‌های علمیه، تحت مدیریت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه اداره می‌شود. آیین‌نامه‌های این مرکز زیر نظر جمعی به انتخاب جامعه مدرسین حوزه علمیه قم،

حوزه‌اندیشی؛ مطبوعات حوزوی؛ حاشیه

مطبوعات حوزوی به اهمیت این وظیفه خود، توجه جدی کنند، کم و کیف نشریات حوزوی و رویکردهای آنان، دست‌خوش تغییرات خاصی خواهد شد.

تاکنون نشریات مختلفی پای به این عرصه نهاده‌اند و هر کدام، در حد و وسع خود، کار را پیش برده‌اند. نشریاتی که بعضی از آنها به تاریخ مطبوعات حوزوی پیوسته‌اند و برخی همچنان به حیات خود ادامه می‌دهند. «حوزه»، «حجره»، «پگاه حوزه»، «خشت اول»، «رهنامه پژوهش»، «افق حوزه»، «خط» و... از این نوع نشریات هستند. در این میان، «حاشیه» نیز خواهد کوشید نقش خاص خود را در این جهت ایفا کند.

بسیار جاست در این مجال، از حجج اسلام آقایان علی اکبر رشاد و محمدباقر پورامینی و دیگر عزیزانی که در تولد «حاشیه» نقش داشته‌اند و بدین ترتیب، ظرفیت جدیدی برای اندیشیدن حوزه و طلاب به هویت و رسالت خویش ایجاد کرده‌اند، سپاسگزاری و قدردانی داشته باشم. همچنین از اینکه بزرگوارانه، فرصت خدمت به حوزه و طلاب جوان را برای صاحب این قلم، مهیا نموده‌اند.

«حاشیه» تاکنون، هر دو ماه یکبار منتشر می‌شد و قرار بود از شماره‌ای که پیش روی شماست، به صورت ماهانه منتشر شود. اما معضل شایع این روزهای مؤسسات حوزوی و فرهنگی و همچنین گرانسی کاغذ و افزایش هزینه‌های انتشار، دامن «حاشیه» را هم گرفت و مجبوریم فعلاً همان روال دو ماهانه را ادامه دهیم. البته در قالب ۴۸ صفحه!

تحریریه و همکاران حاشیه هم چون شما، دغدغه انتشار را دارند. به لطف حق، این علم افراشته را نگه خواهیم داشت. دعایمان کنید و با مشترک شدن خود و تشویق دوستان طلبه برای اشتراک نشریه، یاری‌مان نمایید.

سر دبیر

حوزه علمیه، نهادی است علمی و اجتماعی که باید امتداد نهضت تاریخی انبیا و اولیا در جوامع بشری باشد. اندک توجهی به اهمیت و اقتضات این رسالت تاریخی، جایگاه رفیع حوزه را به خوبی نشان خواهد داد. رسالتی که اوضاع زمانه، روزبه‌روز تعهد بدان را سخت‌تر و شرایط را برای تحقق آن، پیچیده‌تر می‌کند. حوزه امروز، باید در بستری از تحولات و جهش‌های پرشتاب جوامع بشری به انجام وظایف الهی خود بپردازد؛ تحولاتی در عرصه‌ها و لایه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و تکنولوژیک که عموماً با وظایف حوزه نسبت وثیقی دارند و نمی‌توان آنها را در تولید محتوا و طراحی سیاست‌ها و برنامه‌ها نادیده گرفت.

یکی از اولین ضرورت‌های حرکت در چنین شرایطی، تفکر مستمر درباره زمانه و احوال و اقتضات آن و مهم‌تر از آن، اندیشیدن در مورد خود حوزه است؛ نهادی که قرار است در متن این روزگار، حضوری فعال و تعیین‌کننده داشته باشد و دین و دینداری را در دنیا توسعه دهد. امروز، حوزه برای انجام رسالت‌هایش، باید بسیار در مورد خود بیاندیشد تا دستمایه‌ای برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی متناسب با زمانه فراهم آورد.

بر این اساس، تمامی آحاد حوزه، از زعمای بزرگوار تا طلاب عزیز، باید اندیشیدن در مورد مسائل حوزه را از اولویت‌های طلبگی خود بدانند. در گوشه و کنار حوزه باید در سطوح مختلف، کانون‌های تفکر ایجاد شود و یکی از دغدغه‌های زنده عموم حوزویان، تفکر در مورد حوزه و طلبگی در عصر حاضر باشد. اگر این دغدغه در حوزه فراگیر شود، زمینه بازگشت حوزه به خویشتن و بازخوانی و بازتولید مسیر حرکت به سوی رسالت‌ها و آرمان‌ها، بسیار هموارتر خواهد شد. حوزه باید بسیار بیشتر از آنچه که هست، به خودش بیاندیشد.

با توجه به این ضرورت، جایگاه نشریات حوزوی که نهاد حوزه را موضوع کار خود قرار داده‌اند، رخ می‌نماید. چنین نشریاتی، نقش مهمی بر عهده دارند و می‌توانند زمینه‌های فرهنگی رجوع حوزه به خویشتن را فراهم نمایند. اگر اصحاب

به نام شورای عالی حوزه‌های علمیه تصویب و نظارت می‌شود.

مدیر حوزه‌های علمیه، با تصویب اعضای شورای عالی حوزه انتخاب می‌شود و همچنین سیاست‌های کلی و بنیادین حوزه نیز علاوه بر تأیید این شورا، با نظر مراجع عظام تقلید و رهبر معظم انقلاب قانونی می‌شود.

از مدیرانی که با تصویب شورای عالی حوزه تصدی مدیریت این نهاد را در سال‌های پس از انقلاب به عهده داشته‌اند می‌توان به مرحوم آیت‌الله العظمی فاضل لنکرانی رحمته‌الله آیت‌الله مومن، آیت‌الله استادی و حجت‌الاسلام و المسلمین حسینی بوشهری اشاره نمود.

پس از تشکیل مرکز مدیریت حوزه علمیه قم تا سال ۱۳۸۷، حوزه علمیه روندی صعودی در پیشبرد و ارتقاء حوزه‌های علمیه به عهده گرفت و با تکامل مدیریت حوزه علمیه، قم دارای مراکز تخصصی از جمله تفسیر، نهج‌البلاغه، تبلیغ، کلام، فلسفه و علوم حدیث شد و دفتری نیز به نام دفتر امور مراکز تخصصی جهت هماهنگی بیشتر رشته‌های تخصصی در امر مدیریت و برنامه‌های آموزشی ایجاد گردید.

رشته‌های تخصصی از سال ۸۲ تا ۸۴ رشد چشمگیری داشت به طوری که در مدت سه سال، پنج مرکز تخصصی بدان اضافه شد و بسیاری از برنامه‌های درسی و آیین‌نامه‌های آموزشی طی این سه سال بازنگری اساسی شد.

با تصدی آیت‌الله مقتدایی به عنوان مدیر حوزه علمیه، تغییرات دیگری در حوزه علمیه قم پدید آمد. در رأس آن ارتقاء مرکز مدیریت حوزه علمیه قم به مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و تشکیل مدیریت‌های استانی بود که موافقان و مخالفانی را نیز به همراه داشت.

ساماندهی امور در مدیریت حوزه گام دیگری بود که در این دوره اتفاق افتاد به طوری که اکنون حوزه علمیه با بیش از هشت معاونت از جمله آموزش، پژوهش، تبلیغ، تهذیب، امور حوزه‌های علمیه، آمار و بررسی، امور طلاب و دانش‌آموختگان، امور بین‌الملل و اداری و مالی، دارای تشکیلات گسترده‌ای شده است.

حال با تغییر مدیریت در دور جدید و تصدی دوباره حجت‌الاسلام والمسلمین بوشهری، زمره‌هایی از تغییرات گسترده در ساختار حوزه‌های علمیه به گوش می‌رسد که امید است بیش از پیش در جهت ارتقاء و رشد این نهاد مقدس باشد. اصلاح و ادامه موشکافانه و به‌دور از افراط و تفریط برنامه‌های پیشین، استفاده از نگاه‌های کارشناسانه و ترسیم افق‌هایی تازه می‌تواند تحول و تعالی حوزه‌های علمیه را سرعتی دوچندان بخشد.

حاشیه به چه باید بپردازد؟

مراکز دولتی هستند، چند درصد نیمه‌شاغل هستند، چند درصد به تدریس در دانشگاه‌ها، مراکز حوزوی یا آموزش و پرورش مشغول‌اند، چند درصد این صنف را زنان طلبه تشکیل داده‌اند، میانگین سن و تحصیلات زنان طلبه چقدر است، چند درصد با مرد طلبه یا غیر طلبه ازدواج کرده‌اند، چند درصد زنان طلبه از خانواده روحانیت هستند، پراکندگی توزیع روحانیت در کشور چگونه است، چند درصد روحانیون مؤلف هستند، چند درصد مترجم هستند، چند درصد روحانیون در مشاغل فرهنگی مشغول به خدمات‌دهی هستند، چند درصد روحانیون سابقه سفرهای خارجی دارند، چند درصد روحانیون سابقه کاری مدیریتی خرد تا کلان دارند، چند درصد روحانیون مجرد یا متأهل هستند، چند درصد روحانیون شهریه‌بگیر هستند، چند درصد روحانیون ورزشکار (مبتدی تا حرفه‌ای) هستند، ترکیب جمعیتی روحانیون از نظر شهر محل تولد چگونه است، وضعیت سکونت روحانیون (استیجاری، ملکی، سزمانی، خانۀ پدری) چگونه است، میانگین درآمد روحانیون اندازه است، میانگین سن ازدواج روحانیون چقدر است، چند درصد روحانیون دارای وسیله نقلیه هستند، چند درصد روحانیون بر خوردار از فن‌آوری‌های رایانه شخصی، لب‌تاپ و تبلت هستند، چند درصد روحانیون دارای وبلاگ یا سایت شخصی هستند، چند درصد روحانیون در خدمات فنی مانند ویراستاری مشغول به کارند، چند درصد روحانیون ملبس دائم یا موقت هستند و چند درصد هیچ‌گاه ملبس نشده‌اند، ترکیب روحانیون سادات به غیر سادات چگونه است، میانگین باروری خانواده‌های روحانیون چگونه است، چند درصد خانواده‌های روحانیون فرزندان طلبه دارند و پرسش‌هایی از این دست که دپدی جامع و کلی در اختیار ما و دیگر پژوهشگران قرار می‌دهد. یافتن پاسخ این پرسش‌ها سخت است به‌ویژه با توجه به پنهان‌کاری‌های مرسوم در میان روحانیون برای نمونه در بحث اشتغال که تأثیر مستقیمی روی دریافت شهریه دارد؛ ولی نشریه‌هایی مانند حاشیه می‌توانند در حد بضاعت خود مبتکر اجرای آن باشند تا ما و دیگر متولیان حوزه بدانیم با چه ترکیب جمعیتی طرف هستیم و برای آن‌ها چه برنامه‌هایی باید ترتیب داد. پاسخ برخی از این پرسش‌ها در رفتارها و برنامه‌ریزی‌های حوزوی تغییرات مهمی می‌دهد.

سید حمیدرضا قادری

گرچه روحانیت را نمی‌توان تنها در قالب یک صنف محدود کرد ولی ویژگی‌های مشترک روحانیون و طلاب، از آداب و رسوم و اعتقادات و درس‌هایی که می‌خوانند، تکه‌تکه‌ها و طرز بیان، مسئولیت‌هایی که بر عهده دارند و هنجارهایی که قبول دارند باعث می‌شود روحانیت ساختار یک صنف را پیدا کند و در نتیجه لازم باشد از قواعد و قوانین صنف‌داری تبعیت کند.

این درست خلاف دانشجویان است که جز در تحصیل دانشگاهی و یا خوابگاهی، ویژگی‌های مشترک کمتری دارند و با تسامح بسیار می‌توان بر آن‌ها نام صنف نهاد؛ چرا که تنوع عقیدتی، رفتاری و فرهنگی بسیاری بر آن‌ها حاکم است و همچنین تعدد هدف که برآمده از تعدد و تنوع رشته‌های دانشگاهی است؛ شاید جامعه دانشگاهی عنوان بهتری باشد.

یکی از قواعد صنف‌داری راه‌اندازی نشریه برای بیان عقیده و آراء و خواسته‌های اعضای صنف است که حاشیه در این راه گام برمی‌دارد. نشریه‌هایی که باید برای اغیار، هویت صنفی روحانیت را بازتاب دهند و البته باید در ادامه به طراحی پژوهش‌های مهم و مطالعاتی بسیار دست بزنند.

نشریه‌هایی که به مدد این دست نوشتار هایشان می‌توان در طول تاریخ با مطالعه آن‌ها به ویژگی‌ها و خواسته‌های صنف روحانیت پی برد. ارزش تاریخ‌شناختی، مردم‌شناختی و جامعه‌شناختی می‌یابند. از طرفی این‌گونه نشریات باید برای همه اقشار آن صنف ارزشمند و خواندنی باشند.

اکنون بیش از نیمی از اعضای صنف روحانیت را زنان تشکیل داده‌اند. نشریه حاشیه برای ایشان آيا صفحه یا صفحاتی دارد؟ از طرفی جای خالی یک بررسی دقیق آماری از طیف روحانیون و طلاب مقیم شهر مقدس قم و کل کشور احساس می‌شود؛ بررسی‌ای که نتایج آن در کمترین حالت روی گستره توزیع شمارگان حاشیه و حاشیه‌ها و حتی گستره طرح موضوعات آن‌ها تأثیر شگرفی دارد.

اینکه میانگین سنی روحانیون و طلاب چند سال است، چند درصدشان تحصیلات دانشگاهی دارند، میانگین تحصیلات دانشگاهی چقدر است، میانگین تحصیلات حوزوی چقدر است، چند درصد شاغل در